

RAQS SAN'ATIDA KALSSIK RAQSNING AHAMIYATI

Adambayeva Sadoqat Batirbayevna

Xoreografiya akademiyasi

Urganch fililali 3-kurs talabasi

adambayevasadoqat@gmail.com

Ilmiy raxbar Sharipov Abibulla Negmatovich

Xoreografiya akademiyasi

Urganch fililali assistenti,

“Qoraqalpog‘istonda xizmat ko‘rsatgan artist”,

“O‘zbekiston Respublikasi xalq artisti”

Annotatsiya: *Raqs san‘ati barcha san‘at turlari orasida eng qadimiysi hisoblanadi. Imo-ishora raqsning birlamchi manbai sanalib, eng oddiy va ibtidoiy odam o‘zining ruhiy va jismoniy kechinmalarini ifodalash uchun foydalangan eng birinchi usuldir. Bu inson o‘zida kashf etgan ilk in‘om hisoblanadi. Ushbu maqolada raqs san‘ati va undagi klassik raqsning ahamiyati haqida so‘z yuritiladi.*

Kalit so‘zlar: *Raqs, musiqa, balet, milliy raqs, san‘at, kompozitor*

Raqs san‘atida klassik raqsning o‘rni juda katta ahamiyatga egadir. Klassik raqs bizga balet san‘atini barcha nozikliklarini o‘rganishga, harakatlar va musiqaning uyg‘unligini his qilishga imkon beradi. Kalssik raqsda barcha raqs harakatlarining fransuzcha terminlari mavjud. Bu ularning ahamiyatini yanada chuquroq anglashga yo‘l ochib beradi, desak mubolag‘a bo‘lmaydi. Shuning uchun ham turli mamlakatlardan kelgan raqqos va raqqosalar bir-birini so‘zsiz tushuna olishadi.

Klassik raqs bilan shug‘ullanish nafaqat kattalar, balki bolalar salomatligiga ijobiy ta‘sir etadi, xususan, tanani to‘g‘ri va sog‘lom rivojlanishiga turtki bo‘ladi, tayanch harakat tizimini mustahkamlaydi, umurtqa egilishining

oldini oladi, tanani to'g'ri pozitsiyada saqlashga yordam beradi. Shunday ekan biz klassik raqsning tarixiga alohida e'tibor qaratishimiz lozim.

Klassik raqs baletning asosiy ifodali vositasidir; XVI asr oxirida Italiyada paydo bo'lgan va sud baleti tufayli Frantsiyada yanada rivojlangan turli xil harakatlar guruhlarini puxta ishlab chiqishga asoslangan tizim[1;35b].

Klassik raqs Rossiyaga 18-asrning birinchi yarmida kelgan. Jan-Batis Landening Peterburgdagi faoliyati tufayli 1738 yilda Rossiyada birinchi raqs maktabi ochildi (keyinchalik u V. A. Y. Vaganova) Tomonidan Yaratilgan. Rus klassik raqsi frantsuz va italyan ijro maktablarini sintez qildi[2;47].

Klassik raqs xoreografiyaning asosidir. Klassika balet san'atining barcha nozik tomonlarini o'rganish, harakatlar va musiqa uyg'unligini his qilish imkonini beradi. Ko'pchilik yangi zamonaviy yo'nalishlar mavjud bo'lganda, nima uchun "eski" bilan shug'ullanish kerak deb o'ylaydi[3;58]. Ammo hamma yangi narsa o'tgan asrlarning raqslaridan kelib chiqqanligini tushunishingiz kerak. Shunday qilib, klassiklar bir necha asrlar davomida xalq va kundalik raqslardan barcha nafis harakatlarni o'zlashtirdilar, asta-sekin qo'llar va oyoqlarning holatini, bosh va tananing holatini yaxshiladilar. Klassik raqs bo'yicha mashg'ulotlar moslashuvchanlikni, harakatlarni muvofiqlashtirishni rivojlantirish, tayanch-harakat tizimini mustahkamlash, chidamlilik, jismoniy va intellektual rivojlanishga hissa qo'shish, shuningdek, o'z tanalarini boshqarishga o'rgatish imkonini beradi. Turli xil kombinatsiyalar qo'l, oyoq yoki bosh bilan oddiy harakatlar bo'lsa ham, chiroyli va oqlangan raqsga tushishga imkon beradi.

Klassiklarni bajaradigan bolalarda u tuzatiladi va yotqiziladi to'g'ri pozitsiya, umurtqa egrilikning ayrim holatlari tuzatiladi. Ko'pincha, hatto turli xil raqs uslublarining tajribali raqqosalari ham klassikani o'rganishni davom ettiradilar, chunki uning asoslari universaldir. Klassik raqs mashg'ulotlarida qo'l va oyoqlarning asosiy pozitsiyalarini o'rgatadi, tananing to'g'ri joylashishini o'rgatadi, professional terminologiya va balet rivojlanish tarixi bilan tanishtiradi[4;78], musiqiylikni o'rgatadi, barqarorlik va muvofiqlashtirishni rivojlantiradi, shuningdek etyudlar shaklida kichik klassik spektakllarni

tayyorlaydi; adagios yoki turli xil o'zgarishlar. Klassik raqsdagi barcha harakatlar inversiyaga asoslangan - klassikadagi eng muhim fazilatlardan biri, bu har qanday sahna raqsi uchun zarurdir. Bosqichning burilish va rivojlanishi oyoqning qaysi balandlikka ko'tarilishidan qat'i nazar, zarurdir, burish oyoqni ushlab turganday tuyuladi, uni kerakli holatga olib boradi, plastik harakatlarning tozaligiga hissa qo'shadi va poshnalar hosil qilgan burchaklarni tekislaydi. oyoqlarni ko'tarish. Tiz, to'piq va oyoqlarda egiluvchanlikning yo'qligi oyoqlarning erkin harakatlanishini cheklaydi, bu ularni tor va kamroq ifodalaydi. Klassik raqsda beshta oyoq pozitsiyasi mavjud. Bundan tashqari, barcha bu pozitsiyalarda nafaqat oyoqlar ichkariga, balki oyoqlardan boshlab butunlay buriladi. Muntazam uzoq muddatli moslashuvchanlik va chidamlilik mashg'ulotlari ko'p harakat qilmasdan kerakli pozitsiyalarni egallashga imkon beradi.

O'qishni boshlaganingizda, siz stend haqida eslashingiz kerak, chunki agar siz tanani vertikal ravishda cho'zmasangiz, egilgan yoki egri umurtqa pog'onasidan qochib, og'irlikni oyoqlar orasiga taqsimlamasangiz, hech narsa ishlamaydi. To'g'ri pozitsiyani ishlab chiqish ko'p sabr va vaqt talab etadi. Siz o'zingizning holatingizni hech qachon unutmasligingiz kerak - na klassika paytida, na mustaqil mashg'ulot paytida, na boshqa kunlarda. Klassik raqs, boshqalar singari, nafaqat harakatlar majmui, balki uni jonlantirish, unga his-tuyg'ular va his-tuyg'ularni kiritish kerak va raqs paydo bo'lishi bilanoq kuchli his-tuyg'ular, u haqidagi ta'surot katta darajada o'zgaradi, u to'liq estetik zavq qoldirib, o'zining plastik egilishlari bilan hayratda qoladi.

Xoreografik terminologiya - bu qisqacha tushuntirish yoki ta'riflash qiyin bo'lgan mashqlar yoki tushunchalarga murojaat qilish uchun mo'ljallangan maxsus nomlar tizimi[6;74].

Qo'llab-quvvatlashda yoki o'rtada mashq qilish murakkabdir trening mashqlari baletda mushaklar, ligamentlar rivojlanishiga hissa qo'shadi, raqqosada harakatlarni muvofiqlashtirishni o'rgatadi. Estetik va jismoniy ta'lim-tarbiya yosh avlodning raqs san'atiga, xususan, xoreografiyaga muhim o'rin tutadi.

Mamlakatimizda raqs san'ati yildan-yilga ommalashib, barkamol, ma'naviyat boy shaxsni shakllantirishning eng samarali omillaridan biriga aylanib bormoqda.

Raqs san'ati ommaviy san'atdir, u hamma uchun mavjud. Xoreografik to'garaklar va balet maktablarida o'n minglab bolalar qatnashadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 1997 yil 8 yanvarda "O'zbekistonda milliy raqs va xoreografiya san'atini rivojlantirish to'g'risida"gi Farmoni e'lon qilindi. Unda xoreografiya san'atining maqsad va vazifalari, uni kelgusida rivojlantirish dasturi belgilab berildi. Jumladan, "Milliy raqs va xoreografiya san'atini yanada rivojlantirish maqsadida turli yo'nalishlarni rivojlantirish bo'yicha uzoq muddatli maqsadli dasturlar tayyorlash, malakali mutaxassislariga bo'lgan talabni to'liq qondirish uchun maxsus ma'lumot olish tizimini takomillashtirish, San'atshunoslik ilmiy- tadqiqot instituti bilan hamkorlikda o'zbek raqsi va xoreografiya san'atini rivojlantirish yo'nalishlari tarixi bo'yicha tadqiqotlar, darslik va o'quv qo'llanmalar tayyorlash" ko'rsatib o'tildi. Prezidentning farmoniga mofuq O'zbekiston Davlat Xoreografiya akademiyasi Urganch Filiali 2021-yilda o'z ish faoliyatini boshladi. Xozirgi kunga qadar malakali o'qituvchilar jumladan, "O'zbekiston Respublikasi xalq artisti", "Qoraqalpog'istonda xizmat ko'rsatgan artist" A.N.Sharipov, "Madaniyat va san'at fidokori" ko'krak nishoni sovrindori Sh.X.Botirov va A.M.Tillayevlar ustoz va shogirt an'alariga rioya qilgan holda o'qituvchilar talabalariga klassika raqsi san'ati bo'yicha bilim va ko'nikmalarini o'rgatib kelmoqdalar. Xorazmda klassika fani rivoji uchun o'z hissalarini qo'shish moqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Авдеева Л. Г.А.Б.Т. - УзССР: Изд-во Правда Востока, 1973.
2. Базарова Н.П. и Мей В.П. Азбука классического танца. Изд-во Лань Музыки, 2006.
3. Ваганова А.Я. Основы классического танца. - Ленинград: Изд-во Искусство, 1980.
4. Ваганова А.Я. Что делать с балетом? Дискуссия: Жизнь искусства.

5. Ванслов В. Балеты Григоровича и проблемы хореографии. Изд-во Москва, 1971.